

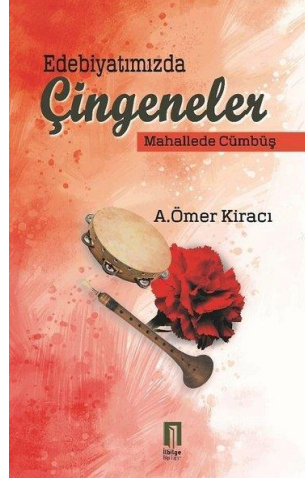
Kitap Tanıtımı / Book Review

EDEBİYATIMIZDA ÇİNGENELER MAHALLEDE CÜMBÜŞ
A.Ömer Kiracı, İlbilge Yayıncılık, Ankara 2020, 238s.

Çisem Berçin GÜNDAY*

Geliş Tarihi: 30 Nisan 2021
(Received)

Kabul Tarihi: 16 Haziran 2021
(Accepted)

“Çingene” teması, bugüne değin sosyoloji ve antropoloji bilim dalları içerisinde incelenen gelmiştir. Ancak Türk edebiyatı penceresinden bakıldığında “Edebiyatımızda Çingeneler Mahallede Cümbüş” adlı eser akademik edebiyat ortamına yeni bir bakış kazandırmıştır. “Çingene” tabiri, sosyolojik ve antropolojik çalışmalarda da kendine bir yer bulduğu için bu disiplinlerarası bir çalışma olarak görülebilir. Yazar, bu çalışmasında Çingeneleri roman ve hikâye türleri üzerinden inceleme sınırlamasına giderken tarih ya da dönem hususunda hiçbir sınırlamaya gitmemiştir. Sadece inceleyeceği eser sayısı hususunda bir sınırlamaya gittiğini söyleyen yazar, gözden kaçırdığı, ulaşamadığı veya çeşitli sebeplerden bu çalışmaya dâhil edemediği hikâye ve romanların eksikliğinden bahsederek kitabının göreceği ilgi doğrultusunda yeni baskıları geldikçe bu eksikliğin giderileceği haberini verir.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, gundaycisem@outlook.com ORCID: 0000-0002-3701-9317

Edebî eserlerin amacı, gerçekleri birebir yansıtmak değildir. Fakat her edebî eser, kendi döneminin şartlarıyla yoğurulur ve ortaya çıkan çalışma bize belli başlı gerçekler sunar. Dolayısıyla Türk roman ve hikâyelerinden gerekli ipuçlarına ulaşmak mümkündür. Yazar, bu çalışmasında ise incelemek için seçtiği eserlerde “Çingene” kavramı üzerine bütüncül bir bakış açısı oluşturmayı hedeflemiştir. Bu kavramı kullanırken ise hiçbir insanı incitmek, hor görmek niyetinde olmadığını da belirtmiştir.

Eserin yazarı A. Ömer Kiracı, lisans eğitimini 2015 yılında, Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümünde tamamlamıştır. Ardından akademik hayatına, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde devam eden Kiracı, 2019 yılında “*Yeni Türk Edebiyatı Tahkiyeli Metinlerinde Çingeneler*” başlıklı çalışması ile yüksek lisans derecesi almıştır. Hâlen Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi doktora programında öğrenimini sürdürmektedir.

Tanıtımı yapılan bu eser, yazar tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinin yeniden gözden geçirilerek, birtakım değişikliklerle 2020 yılının Şubat ayında yayınlanmıştır. Eser üç ana bölümü bünyesinde barındırır. Birinci bölüm, “Çingenelerin Kısa Tarihi”nden oluşmaktadır. (10-18), İkinci bölüm, “Çingeneleri Konu Alan Edebî Eserler” (19-211) (Bu eserler: “Çingene” (19-32), “Kıpti Düğünü” (33-37), “Yıldı Bir” (38-42), “Hayattan Sayfalar” (43-48), “Çingeneler” (49-54), “Değirmen” (55-61), “Arap Hayri” (62-65), “Çingeneler” (66-96), “Çingene Karmen” (97-101), “Esircibaşı” (102-110), “Kancay” (111-115), “Mürrüvet” (116-121), “Çingene Ali” (122-125), “Çingene Pilici” (126-128), “Cura” (129-131), “Elmas” (132-137), “Pembe” (138-139), “Amaan Boyacı” (140-143), “Raziye” (144-161), “Surnâme” (162-170), “Küçük Dost Kemancı” (171-173), “Tırnova Panayırı” (174-177), “Düş İçinde” (178-180), “Ağır Roman” (181-183), “Dar Sokaklardaki Duman” (184-187), “Çingene” (188-191), “Öğlen Sefaları” (192-194), “Ağlayan Dağ Susan Nehir” (195-206), “Dolapdere: Kürt Kediler Çingene Kelebekler” (207-210), “Bir Fasit Daire”den (211-222) oluşmaktadır. Üçüncü bölüm ise “Çingenelerin Edebiyattaki İzdüşümü Üzerine” (223-233) isimlerini taşımaktadır.

Birinci bölümde Çingenelerin kısa tarihine değinilmektedir. “Çingene” kelimesinin kökeninden, Çingenelerin ilk ortaya çıkışlarından, göçlerinden, yayıldıkları bölgelerden, yaptıkları mesleklerden ve Osmanlıdaki Çingene tebaasının durumundan bahsedilmektedir.

İkinci bölüm kitabın en ilgi çekici kısmını oluşturmaktadır. Osmanlı'nın son döneminden ve Cumhuriyet döneminden günümüze kadar olan süreçte “Çingene” kavramının yer aldığı eserler, kişi, olay, yer ve zaman çerçevesinde, dil ve üslup gözetilerek ele alınmıştır. Her değerlendirmenin sonunda eserde yer alan

karakterlerin özellikleri “Olumlu, nötr, olumsuz” başlıkları altında bir değerlendirmeye tabi tutulmuş ve yazar buna “sıfat tablosu” adını vermiştir.

Son bölümde ise Çingenelerin toplumda var olabilmek için kimliklerini gizleme çabalarından söz edilmektedir. Çalışmada yer alan eserlerin tamamının Çingene olmayan yazarlar tarafından yazıldığına ve birçoğunun bu kimlik sorunu üzerinde durmadığına, üzerinde duranların ise ne şekilde durduğuna değinilmektedir. Buna ek olarak Çingenelerin yerleşik yaşam ve mekân hususunda çektiği sıkıntılara da yer verilmektedir. Eser akıcı bir üslûpla ele alınarak okuyucuda merak uyandırıp okuma hissini tetiklemektedir. Özellikle ikinci bölümde yazar tarafından değerlendirmeye alınmış olan eserler bizce son derece ilgi çekicidir. Denilebilir ki bu eser, her şeyden evvel yeni bir fikrin ürünüdür ve yapılan değerlendirmeye göre yazarın bu çalışmanın altından başarıyla kalktığı söylenebilir. Bu eser üzerinden akademik edebiyat ortamı için büyük bir adım atıldığını söylemek de yanlış olmayacaktır.

ETİK: Bu makale, araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI VE FİNANSAL KATKI BEYANI: Çalışmamın tarafsızlığı ile ilgili bilinmesi gereken bir mali katkı veya diğer çıkar çatışma ihtimali (potansiyeli) ve ilişki alanı yoktur.